Föreläsning Datastrukturer (DAT037)

Nils Anders Danielsson

2015-11-13

Idag

Prioritetsköer:

- Binära heapar.
- Heapsort.
- Leftistheapar.
- Maxifobiska heapar.

Värstafalls-tids-komplexitet

Värstafallstidskomplexitet

- En viss algoritm kan ta olika lång tid för olika indata som har samma storlek.
- Värstafallstidskomplexiteten anger hur snabb algoritmen är i det värsta fallet för (t ex) indata av en viss storlek:

$$T_{\textsf{worst case}}(n) = \sup \{ T(x) \mid \textsf{size}(x) = n \} .$$

(Kan vara odefinierad.)

Värstafallstidskomplexitet

En fråga från förra föreläsningen var dåligt formulerad. Bättre:

Om man implementerar prioritetskö-ADTn med **länkade** listor, vad blir **värstafalls**tidskomplexiteten ~~(ev amorterad)~~ för `insert` och `delete-min`?

- `insert`: $\Theta(1)$, `delete-min`: $\Theta(1)$.
- `insert`: $\Theta(1)$, `delete-min`: $\Theta(n)$.
- `insert`: $\Theta(n)$, `delete-min`: $\Theta(1)$.
- `insert`: $\Theta(n)$, `delete-min`: $\Theta(n)$.

Kunde också använt O istället för Θ.

Binära heapar

Binära heapar

Kompletta binära träd med heapordningsegenskapen.

Heapordningsegenskapen

Varje nod är mindre än eller lika med alla sina barn.

Komplett binärt träd

Så lågt som möjligt, alla nivåer helt fyllda
utom möjligtvis den sista, som är fylld från vänster.

En binär heap med n noder har höjden $\Theta(\log n)$.

Implementation av binära heapar

- Tom kö: Tomt träd.
- `find-min`: Ge tillbaka roten.
- `insert`: Stoppa in sist. Bubbla upp.
- `delete-min`: Ta bort roten.
  Stoppa in sista elementet överst. Bubbla ned.
  Ge tillbaka gamla roten.
- `modify-key`: Ändra prioritet,
  bubbla åt rätt håll.

Bubbla upp/ned tills heapordningsegenskapen återställts.

Tidskomplexitet

Om man kan hitta noderna snabbt:

- Tom kö: $\Theta(1)$.
- `find-min`: $\Theta(1)$.
- `insert`: $O(\log n)$ (kanske amorterat).
- `delete-min`: $O(\log n)$ (kanske amorterat).
- `modify-key`: $O(\log n)$.

(Givet att jämförelser tar konstant tid.)

De flesta noderna är långt ned i trädet.
Medelkomplexitet för `insert`: $O(1)$.

Implementation av binära heapar

Kan representera trädet med array (labb 2).

- Roten på position 1.
- Sista elementet på position n.
- Första tomma cellen på position $n + 1$.
- Nod is vänstra barn: $2i$.
- Nod is högra barn: $2i + 1$.
- Nod is förälder ($i > 1$): $\lfloor i/2 \rfloor$.

Vad blir resultatet om `delete-min` appliceras på

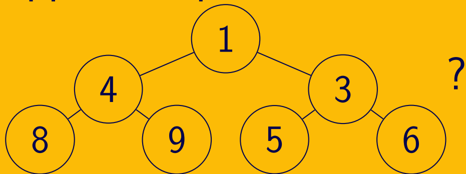

?

A:

3	4	5	6	8	9

B:

3	5	6	4	8	9

C:

3	4	8	9	5	6

D:

3	4	5	8	9	6

`modify-key`

När man implementerar `modify-key`,
hur hittar man noden snabbt?

Kan använda extra datastruktur.

Exempel: Hashtabell.

`build-heap`

`build-heap`: Konverterar lista/array/... till heap.

- Stoppa in alla elementen i godtycklig ordning.
- Bubbla *ned* ett element i taget,
  med början på det nedersta, högraste.
  (Kan hoppa över alla löv.)

Heapordningsegenskapen uppfylls
(kan bevisas med induktion).

`build-heap`: tidskomplexitet

- Tid för viss nod: $O(\text{nodens höjd})$.
  (Givet $O(1)$-jämförelser.)
- Total tid: $O(\text{summan av alla höjder})$.
- Nästan alla noder är långt ned.
- Total tid: $\Theta(n)$.
- Bevis: Se boken.

Heapsort

Konstruera en sorteringsalgoritm baserad på binära heapar. Vad är dess tidskomplexitet, givet att jämförelser tar konstant tid?

- $O(1)$.
- $O(\log n)$.
- $O(n)$.
- $O(n \log n)$.
- $O(n^2)$.
- $O(n^2 \log n)$.

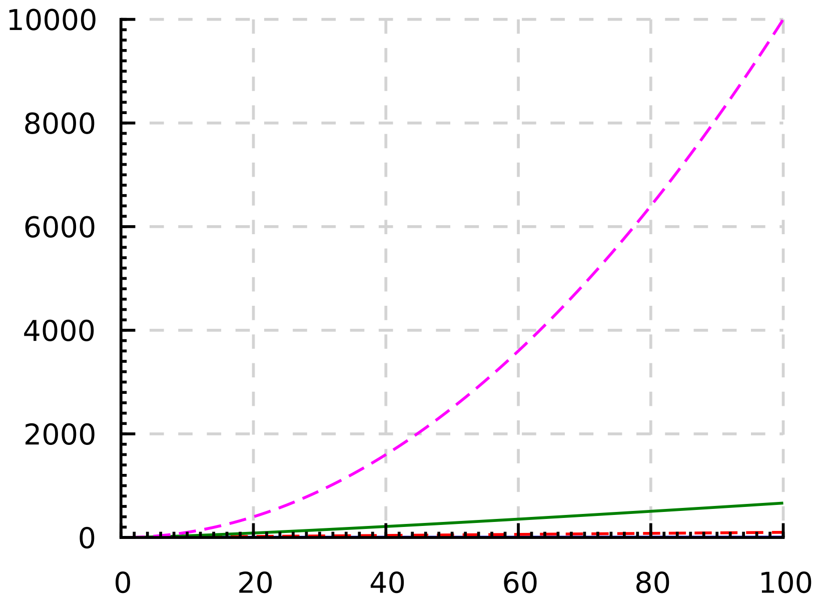
10000
8000
6000
4000
2000
0
0
20
40
60
80
100
$\log_2 n$
n
$n \log_2 n$
n^2

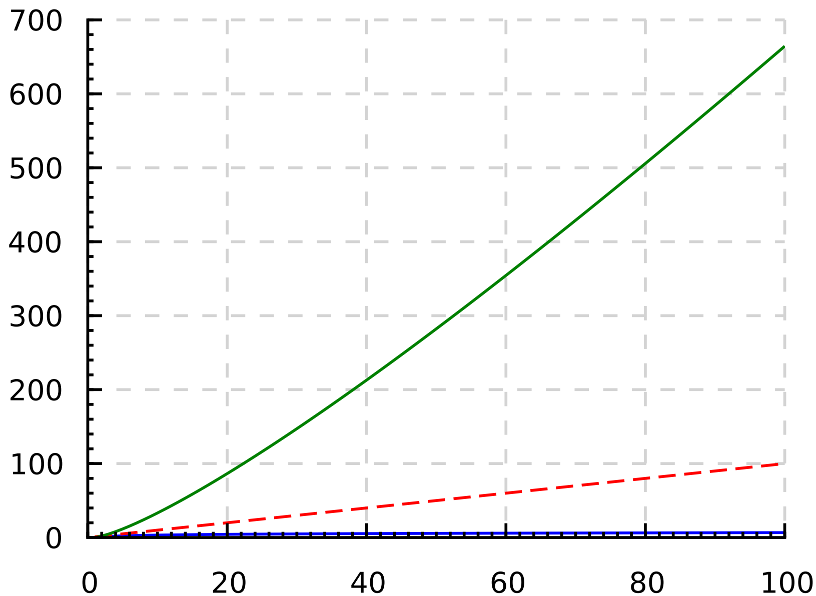

700
600
500
400
300
200
100
0
0
20
40
60
80
100
log₂ n
n
n log₂ n

Leftistheapar

`merge`

- Det verkar inte gå att slå ihop två binära heapar, implementerade med arrayer, på ett effektivt sätt.
- Med *leftistheapar*: $O(\log n)$ (med $O(1)$-jämförelser).
- Leftistheapar, implementerade i Haskell, är också persistenta.

Leftistheapar

- Heapordnade (ofta pekarbaserade) binära träd, med extra invariant (senare).
- Grundläggande operation: `merge`.
- Lätt att implementera `insert`, `delete-min` med hjälp av `merge`.

Leftistheapar

```
-- Invariant för Node x l r:
-- * x är mindre än eller lika med
--   alla element i l och r.
data PriorityQueue a
  = Empty
  | Node a (PriorityQueue a) (PriorityQueue a)

empty :: PriorityQueue a
empty = Empty

isEmpty :: PriorityQueue a -> Bool
isEmpty Empty        = True
isEmpty (Node _ _ _) = False
```

Leftistheapar

```
insert :: Ord a =>
          a -> PriorityQueue a -> PriorityQueue a
insert x t = merge (Node x Empty Empty) t

-- Precondition: Kön får inte vara tom.
findMin :: PriorityQueue a -> a
findMin Empty        = error "findMin: Tom kö."
findMin (Node x _ _) = x

-- Precondition: Kön får inte vara tom.
deleteMin :: Ord a =>
             PriorityQueue a -> PriorityQueue a
deleteMin Empty        = error "deleteMin: Tom kö."
deleteMin (Node _ l r) = merge l r
```

Leftistheapar

```
merge :: Ord a =>
         PriorityQueue a -> PriorityQueue a ->
         PriorityQueue a
merge Empty              r                 = r
merge l                  Empty             = l
merge l@(Node xl ll rl) r@(Node xr lr rr) =
  if xl <= xr then
    Node xl ? ?  -- Ska använda ll, rl och r.
  else
    Node xr ? ?  -- Ska använda l, lr och rr.
```

```
Node xl ? ?  -- Ska använda ll, rl och r.
```

Vilka två heapar ska slås ihop?

- Beskriv egenskapen hos de två heapar som ska slås ihop.
- Mål: $O(\log n)$ rekursiva anrop till `merge`.
- Tjuvtitta inte på nästa slide.

Maxifobiska heapar (sidospår)

Om vi slår ihop de två minsta heaparna:

- Andelen noder i de två heaparna $\leq \frac{2}{3}$.
- Låt $M(n)$ vara största möjliga antalet anrop till `merge` då vi slår ihop två heapar med total storlek n:

$$M(0) = 1, M(1) = 1$$

$$M(n) \leq 1 + M\left(\left\lfloor \frac{2(n-1)}{3} \right\rfloor\right), \text{om } n > 1$$

$$\Rightarrow M(n) = O(\log n)$$

Maxifobiska heapar (sidospår)

Tar tid att beräkna storleken.

- Kan spara storlek i noder.

Leftistheapar

Null path length

- -1 för tomma träd.
- Annars: Antal steg från roten
  till närmaste noden med max ett barn.

```
npl :: PriorityQueue a -> Integer
npl Empty          = -1
npl (Node _ l r) = 1 + min (npl l) (npl r)
```

Leftistheapar

Null path length

- -1 för tomma träd.
- Annars: Antal steg från roten
  till närmaste noden med max ett barn.

```
height :: PriorityQueue a -> Integer
height Empty        = -1
height (Node _ l r) = 1 + max (height l) (height r)
```

Leftistheapar

- De första $1 + \texttt{npl}\ \ t$ nivåerna måste vara fulla:

$$\texttt{size}\ \ t \geq 2^{1+\texttt{npl}\ \ t} - 1.$$

  (Enkelt induktionsbevis.)
- Alltså:

$$\texttt{npl}\ \ t = O(\log n),$$

  där n är trädets storlek.

Leftistheapar

Om vi slår ihop heaparna med minst npl:

- Summan av de två heaparnas npl minskar med minst ett för varje rekursivt anrop.
- Till att börja med
  (om heaparna har total storlek n):

$$\texttt{npl l} + \texttt{npl r} = O(\log n).$$

- Minsta möjliga npl-summa: -2.
- Antalet anrop till `merge`: $O(\log n)$.

Leftistheapar

Leftistheapar implementeras dock på ett annat sätt. `merge` traverserar högerryggraderna:

```
merge :: Ord a =>
         PriorityQueue a -> PriorityQueue a ->
         PriorityQueue a
merge Empty               r                 = r
merge l                   Empty             = l
merge l@(Node xl ll rl) r@(Node xr lr rr) =
  if xl <= xr then
    Node xl ll (merge rl r)
  else
    Node xr lr (merge l rr)
```

(Inte färdigoptimerad!)

Leftistheapar

- Träd kan vara väldigt obalanserade:
  inga vänsterbarn, bara högerbarn.
- Det gör `merge` linjär (i värsta fallet).
- Lösning: Se till att högerryggraden är kort.

Leftistheapar

Leftist (invariant)

För `Node x l r`, `npl l` $\geq$ `npl r`.

Om invarianten gäller:

- Antal noder på högerryggraden:

$$1 + \texttt{npl t} = O(\log n),$$

  där n är `t`s storlek.
- Alltså är högerryggraden kort.

Leftistheapar

Leftistheapinvarianter

1. Heapordnad.
2. Leftist.

Identifiera leftistheaparna.

A:
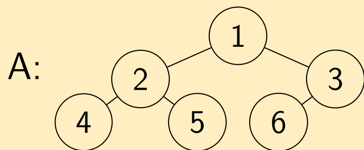

B:
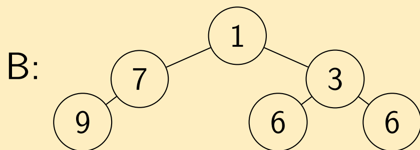

C:
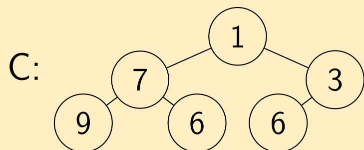

D:
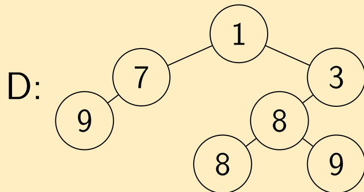

E:
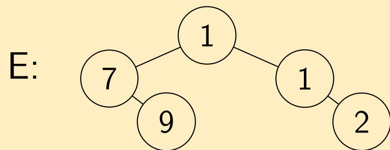

F:
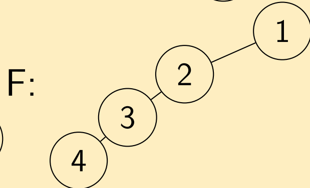

Leftistheapar

- Den föregående implementationen av `merge` bryter ibland leftistinvarianten.
- Enkel lösning:
  Byt plats på det vänstra och det högra delträdet.

Leftistheapar

Gammal kod:

```
merge :: Ord a =>
         PriorityQueue a -> PriorityQueue a ->
         PriorityQueue a
merge Empty               r                 = r
merge l                   Empty             = l
merge l@(Node xl ll rl) r@(Node xr lr rr) =
  if xl <= xr then
    Node xl ll (merge rl r)
  else
    Node xr lr (merge l rr)
```

Leftistheapar

Ny kod:

```
merge :: Ord a =>
         PriorityQueue a -> PriorityQueue a ->
         PriorityQueue a
merge Empty              r                  = r
merge l                  Empty              = l
merge l@(Node xl ll rl) r@(Node xr lr rr) =
  if xl <= xr then
    node xl ll (merge rl r)
  else
    node xr lr (merge l rr)
```

Leftistheapar

Smart konstruerare som ser till att leftistinvarianten gäller:

```
-- Precondition för node x l r:
-- * x är mindre än eller lika med
--   alla element i l och r.
node :: a -> PriorityQueue a -> PriorityQueue a ->
        PriorityQueue a
node x l r =
  if npl l >= npl r then
    Node x l r
  else
    Node x r l
```

Leftistheapar

En sista förändring:

- Den rekursiva beräkningen av `npl` är onödig.
- Istället: Spara `npl`-värden i noder.

```
-- Invarianter: ...
data PriorityQueue a
  = Empty
  | Node Integer a (PriorityQueue a)
                   (PriorityQueue a)

npl :: PriorityQueue a -> Integer
npl Empty          = -1
npl (Node n _ _ _) = n
```

Vad är resultatet av att applicera `deleteMin` på

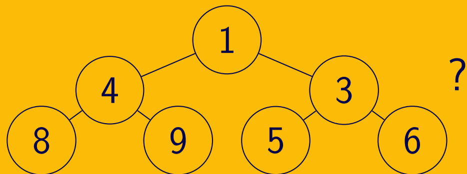

?

A:

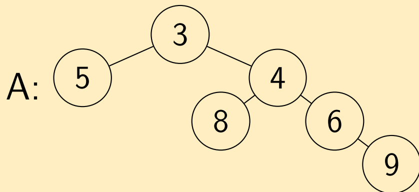

B:

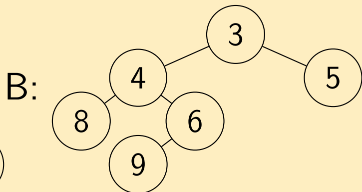

C:

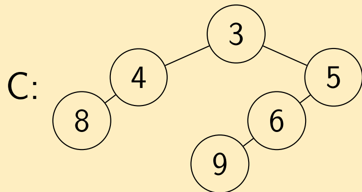

D:

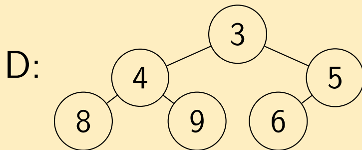

`modify-key`

Om datastrukturen inte kan uppdateras:

- Leta efter nod: $O(n)$.
- Bubbla upp eller ned: $O(n)$.

Om vi har en lämplig uppdateringsbar datastruktur och vi känner till nodens position:

- `modify-key` kan implementeras med tidskomplexiteten $O(\log n)$.

I båda fallen: Om jämförelser tar konstant tid.

build-heap

- En binär heap är en leftistheap.
- Med lämplig uppdateringsbar datastruktur: Kan använda ungefär samma algoritm som för binära heapar.

build-heap

$\Theta(n)$-implementation som fungerar även om datastrukturen inte kan uppdateras:

```
fromList :: Ord a => [a] -> PriorityQueue a
fromList xs =
  mergeAll [ node x empty empty | x <- xs ]
  where
  mergeAll []  = empty
  mergeAll [q] = q
  mergeAll qs  = mergeAll (mergePairs qs)

  mergePairs (l : r : qs) = merge l r :
                            mergePairs qs
  mergePairs [q]          = [q]
  mergePairs []           = []
```

Prioritetsköer, samman-fattning

Tidskomplexiteter

	Binär heap	Leftistheap (icke modifierbar)
`find-min`	$\Theta(1)$	$\Theta(1)$
`delete-min`	$O(\log n)$	$O(\log n)$
`insert`	$\Theta(1)$ (medel)	$O(\log n)$
`modify-key`	$O(\log n)$	$O(n)$
`merge`	$\Theta(n)$	$O(\log n)$
`build-heap`	$\Theta(n)$	$\Theta(n)$

(Om jämförelser tar konstant tid.)

Andra prioritetsködatastrukturer

Jämförelse på Wikipedia.

Sammanfattning

Idag:

- Värstafallstidskomplexitet.
- Prioritetsköer.
  - Binära heapar.
  - Leftistheapar.
  - Maxifobiska heapar.

Nästa gång:

- Hashtabeller.
- Mer om sortering.